

3. Духновська Л. М., Пономаренко Р. А. Вплив ставки податку на доходи фізичних осіб на доходи громадян України. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17326/1/2.pdf>

4. Адміністрування податків : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: за ред. Т. В. Калінеск. К.: Центр учбової літератури, 2013. 290 с.

Підгірна Іванна Ярославівна

Головний спеціаліст відділу обробки даних соціальної статистики управління обробки даних демографічної та соціальної статистики Головного управління статистики у Тернопільській області

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Надання соціальних послуг особам, що опинилися у складних життєвих обставинах, є одним із пріоритетних завдань діяльності органів державної влади та управління. Причому ефективність такої діяльності напряму впливає на соціальну і політичну стабільність у державі. Відтак, зважаючи на вищенаведене, існує гостра потреба у дослідженнях найважливіших складових цього процесу загалом та статистичного спостереження соціальних послуг зокрема.

Передусім зазначимо, що з 1 січня 2020 року був уведений в дію новий Закон № 2671-VIII «Про соціальні послуги» [1], який було ухвалено 17 січня 2019 року й офіційно опубліковано 27 квітня. Цей Закон визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Загалом українське законодавство та вітчизняна практика виокремлюють такі основні типи соціальних послуг:

прості, які не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги (інформування, консультування, посередництво, надання притулку, представництво інтересів тощо);

комплексні, які передбачають узгоджені дії фахівців з надання постійної або систематичної комплексної допомоги (догляд, виховання, спільне проживання, соціальний супровід, кризове втручання, підтримане проживання, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція тощо);

комплексні, які надаються певній категорії: ВІЛ-інфікованим особам, особам із залежністю від психотропних речовин, особам, які постраждали від торгівлі людьми, біженцям, особам із психічними розладами та іншим;

допоміжні, які надаються у вигляді натуральної допомоги (продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, санітарно-гігієнічні засоби для прибирання, засоби догляду, одяг, взуття та інші предмети першої необхідності, організація харчування, забезпечення паливом тощо) та технічних послуг (транспортні послуги, переклад жестовою мовою тощо) [1].

У свою чергу, соціальні послуги можуть надаватися: за місцем проживання/перебування (тобто, вдома); у приміщенні надавача соціальних послуг: стаціонарно - в умовах цілодобового перебування (проживання) отримувача соціальної послуги із забезпеченням харчуванням та умовами для проживання і напівстаціонарно - упродовж визначеного часу доби з умовами для нічного або денного перебування; за місцем перебування отримувача соціальних послуг, у тому числі на вулиці.

Відтак серед базових соціальних послуг, які надаються громадянам в Україні, виокремимо: догляд вдома, денний догляд; підтримане проживання; соціальна адаптація; соціальна інтеграція та реінтеграція; надання притулку; екстрене (кризове) втручання; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; натуральна допомога; фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору; переклад жестовою мовою; догляд та виховання дітей в умовах,

наближених до сімейних; супровід під час інклюзивного навчання; інформування [1].

Принагідно зазначимо, що соціальні послуги можуть надаватися як державою, підприємцями, так і фізичними особами. Причому фізичні особи можуть надавати соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі без проходження навчання та дотримання державних стандартів соціальних послуг членам своєї сім'ї, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права і обов'язки та є: особами з інвалідністю I групи; дітьми з інвалідністю; громадянами похилого віку з когнітивними порушеннями; невиліковно хворими, які через порушення функцій організму не можуть самостійно пересуватися та самообслуговуватися; дітьми, яким не встановлено інвалідність, але які є хворими на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежні), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дітьми, які отримали тяжку травму, потребують трансплантації органа, потребують паліативної допомоги [1]. Перелік зазначених тяжких захворювань, розладів, травм, станів дітей, яким не встановлено інвалідність, затверджує Кабінет Міністрів України.

Слід акцентувати, що у цьому випадку виплачується компенсація за догляд, яка розраховується як різниця між прожитковим мінімумом та середньомісячним сукупним доходом надавача соціальної послуги за попередніх 6 місяців, що передують місяцю подання заяви про згоду надавати соціальні послуги. При цьому середньомісячний сукупний дохід обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу сім'ї на кількість членів сім'ї. А розмір компенсації за догляд фізичним особам без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі визначається з розрахунку 70% мінімальної заробітної плати у погодинному розмірі за одну годину догляду за однією особою, однак не більше 360 годин на місяць.

Варто наголосити, що, згідно чинного законодавства, компенсація виплачується відповідно до тристороннього письмового договору про надання соціальних послуг з догляду між фізичною особою-надавачем соціальних послуг з догляду, отримувачем соціальних послуг з догляду або його законним представником та структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міської ради міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад [1]. Причому порядок подання та оформлення документів, призначення і виплати компенсації за догляд затверджується Кабінетом Міністрів України.

Важливим моментом вищезгаданого Закону [1] є те, що у ньому передбачена супервізія, тобто професійна підтримка працівників, які надають соціальні послуги, спрямована на подолання професійних труднощів, аналіз та усунення недоліків, вдосконалення організації роботи, стимулювання мотивації до роботи, дотримання етичних норм та стандартів надання соціальних послуг, запобігання виникненню професійного вигорання, забезпечення емоційної підтримки тощо.

Необхідно акцентувати, що для отримання соціальної послуги за рахунок бюджетних коштів громадянину слід подати до підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської ради міст обласного значення, ради об'єднаної територіальної громади за місцем проживання або перебування заяву про надання соціальних послуг (її також може подати законний представник). Причому кожен громадянин може подати звернення в інтересах осіб або сімей, які потребують соціальних послуг.

Договір про надання соціальних послуг укладається в письмовій формі між надавачем та отримувачем соціальних послуг чи його законним представником. Типовий договір затверджує Мінсополітики, а його ключовими умовами є: назва соціальних послуг, умови їх надання та вартість, права, обов'язки та відповідальність сторін, строк дії договору та інші умови, які

сторони визнають істотними. При цьому невід'ємною частиною договору є індивідуальний план надання соціальних послуг.

Таким чином, можемо стверджувати, що чинний в Україні порядок надання соціальних послуг є «багатоградним складним процесом, який потребує ефективних механізмів та інструментів державного управління, вираженої та послідовної державної політики з реалізації соціального захисту щодо громадян, котрі опинились в складних життєвих обставинах, та чіткої і послідовної взаємодії центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадського сектору, що забезпечує доступність, ефективність та якість системи надання соціальних послуг» [2]. А сучасними трендами політики надання соціальних послуг в Україні стали: децентралізація і демонополізація соціальних послуг, залучення до надання таких послуг недержавних організацій і приватного сектору, що дає змогу оперативно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Про соціальні послуги : Закон України № 2671-VIII від 17 січня 2019 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

2. Дубич К.В. Сучасна система надання соціальних послуг України. Державне управління: удосконалення та розвиток : електронне наукове фахове видання. 2015. №3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>